

СЕКЦИЯ СЛАВЯНСКОЙ ФИЛОЛОГИИ

А. А. Аксёничкова

Науч. рук. **Н. П. Капшай**,
канд. филол. наук, доцент

ПРОБЛЕМА «ПОНИМАНИЯ» В ПЬЕСЕ Н. А. ОСТРОВСКОГО «ГРОЗА»

Категория понимания имеет исключительное значение. Она определяет адекватность восприятия жизни, особенности диалоговых коммуникаций, отношения между людьми. Цель данного исследования – опираясь на образы произведения, раскрыть значимость проблемы «понимания» в пьесе А. Н. Островского «Гроза». В обозреваемой нами литературе по островковедению нет рассмотрения этой проблемы. К разбору пока приняты три наиболее характерных образа.

Особенность понимания Катерины Кабановой заключается в том, что оно, прежде всего, направлено на самопонимание. Углубленного понимания внешних событий у героини нет. Это связано с тем, что в детстве с проблемой непонимания она практически не сталкивалась. Но Катерина частично понимает свою свекровь, что обусловлено гендерной составляющей образа. Отношения между Катериной и Тихоном характеризуются взаимопониманием, оно проявляется даже на уровне взгляда. Но всё же уклад дома Кабановых и нравы города Калинова оказались для Катерины совершенно чужими, так и непонятыми.

Марфа Игнатьевна наделена рациональным типом понимания. Оно сформировалось в среде провинциального купечества и подчинено законам Домостроя. Марфа Игнатьевна понимает многое: поведение сына, состояние невестки, характер Дикого и другое. Но это понимание с позиций многовековых устоев, хранительницей которых она себя считает.

Борис Григорьевич – единственный человек, ничего и никого не понимающий и не предпринимающий попыток понять ни Катерину, ни других. Здесь мы согласимся с современным исследователем [1, с. 3].

На основе проведённого исследования сделаны выводы. Персонажи раскрывают разные типы понимания: романтический, реалистически-бытовой и абсолютное непонимание. Островский проверяет всех своих персонажей способностью, уровнем, глубиной понимания, что позволяет читателю в ещё большей степени объективно выявить авторскую концепцию, которая, безусловно, органично дополняет прочтение образов всеми теми критиками, которые уже внесли свою лепту в осмысление драмы «Гроза».

Литература

1 Кошелев, В. А. «Гроза» А. Н. Островского: контексты и смыслы / В. А. Кошелев // Литература в школе. – 2014. – № 12. – С. 5–8.

В. А. Ананенка

Наук. кр. **В. А. Ляшчынская**,
д-р філал. навук, праф.

АХЕТЫПОВАЯ АПАЗІЦЫЯ «ЖЫЦЦЁ – СМЕРЦЬ» У ПАРЭМІЯХ

Вывучэнне парэміялагічных адзінак беларускай мовы дазваляе нам выявіць дзеянне архетыпу, які паўтараецца і праяўляецца ў парэміях. Тэрмін *архетып* (грэч. archétypon – першаобраз, арыгінал, першаўзор) уведзены швейцарскім псіхолагам К. Г. Юнгам,

які лічыў, што архетыпы ўзнікаюць з калектыўнага неўсвядомленага і з’яўляюцца асноўным зместам рэлігіі, міфалогіі, легенд, ляжаць у аснове сімволікі творчасці, рытуалаў, казак, міфаў, сноў [1].

Парэміі (гэты тэрмін апошнім часам замяняе два традыцыйныя тэрміны – прыказкі і прымаўкі) карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў народа, а ў навуковых колах філолагаў, лінгвакультуралагаў яны карыстаюцца асаблівай увагай з прычыны выяўлення ў іх вытокаў нацыянальнай карціны свету, адлюстоўвання жыццёвага вопыту кожнага народа, яго мудрасці, псіхалогіі, маральных ідэалаў.

Сярод розных тэматычных груп парэмій асобную групу складаюць парэміі з агульным значэннем ‘жыццё’ і ‘смерць’ у іх апазіцыі. Архетыповыя паняцці ‘жыццё’ і ‘смерць’ выступаюць як антонімы, супрацьпастаўленні, цесна звязаныя паміж сабой. У прыватнасці, жыццё чалавека пачынаецца з нараджэння, а заканчваецца смерцю (*Смерць і радзіны не выбіраюць гадзіны; Круці не круці, а трэба памерці; Ад смерці не адкупішся*). І парэміі добра выяўляюць гэтую сувязь і апазіцыю. У якіх бы абставінах і ў якім бы стане ні знаходзіўся чалавек, ён заўсёды імкнецца да жыцця (*Танелец і за саломку хапаецца; Калі топішся, дык за брытву хопішся*). Не зважаючы на блізкую смерць, чалавек выказвае шмат памкненняў, задумак жыцця (*Паміраць збірайся, а жыта сей; У прочкі выбірайся, а жыта сей; Думкі за гарамі, а смерць за плячамі*). Парэміі даводзяць пра ўзаемасувязь жыцця і смерці, пра заканамернасць смерці і вечнага жыцця на тым свеце паводле жыцця на гэтым (*Хто ў жыцці спазнаў рай, той памрэ ў пекле; Пакуль жывеш – усяго трэба, а як памрэш – чатыры дошкі і зямлі трошкі*).

Такім чынам, архетыповая апазіцыя «жыццё – смерць» як пачатак і канец жыцця чалавека на зямлі добра ўсвядомлена і выключна поўна, усебакова асветлена ў парэміялагічным фондзе беларускай мовы.

Літаратура

1 Архетип [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://slounik.org/153946.html>. – Дата доступа: 1.04.2017 г.

С. М. Аўдод

Навук. кёр. **В. С. Новак,**

д-р філал. навук, прафесар

ТРАДЫЦЫІ ВЯСЕЛЬНАЙ АБРАДНАСЦІ МАЁЙ МЯСЦОВАСЦІ (НА МАТЭРЫЯЛЕ ФАЛЬКЛОРУ ПЕТРЫКАЎСКАГА РАЁНА)

Вясельны абрадавы комплекс Петрыкаўшчыны, захоўваючы агульнаэтнічную аснову, вылучаецца адметнымі лакальнымі асаблівасцямі.

Паводле народных вераванняў, калі ў сям’і, напрыклад, было дзве дачкі, то спачатку павінна была пайсці замуж старэйшая. Як адзначыла жыхарка в. Грабнікі, “калі хлопец прыйшоў сватаць яе сярэдняю сястру, то бацька прапанаваў узяць замуж старэйшую і хлопец згадзіўся” [1]. Са сватаннем як абрадавым этапам перадвясельнага перыяду былі звязаны прыкметы і павер’і адносна згоды або нязгоды на шлюб: калі нявеста была згодна на шлюб, то дарыла сватам ручнікі і падарункі. Калі дзяўчына не хацела ісці замуж, то яна “хату мяла ў бок дзвярэй”. Тыя, хто ішоў у сваты, “абавязкова павінны былі жыць у пары, непажадана было браць людзей удовых ці разведзеных, бо такі нешчаслівы лёс мог напаткаць і маладую пару” [2].

У в. Грабнікі садзілі на дзяху дзяўчыну, якая захавала цнатлівасць. Паводле мясцовага павер’я, “першы, хто сядзе на дзяху, калі нявеста ўжо ўставала, пойдзе наступным замуж” [2].